

МЕНЕДЖМЕНТ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ПАЛИВ ЯК НАУКОВИЙ НАПРЯМ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ніценко Віталій Сергійович

Доктор економічних наук, доцент

Професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Гавриш Валерій Іванович

Доктор економічних наук, професор

Завідувач кафедри тракторів та сільськогосподарських машин,
експлуатації і технічного сервісу

Миколаївський національний аграрний університет
(Миколаїв, Україна)

Питанням енергоефективності приділяється особлива увага з боку уряду країни, науково-дослідних організацій і господарюючих суб'єктів.

В Україні починаючи з 2000 року прийнято та діє Закон України «Про альтернативні види палива». Даний закон визначає правові, соціальні, економічні, екологічні та організаційні засади виробництва (видобутку) і використання альтернативних видів палива, а також стимулювання збільшення частки їх використання до 20% від загального обсягу споживання палива в Україні до 2020 року [1].

З метою виконання зазначених умов закону розроблена Енергетична стратегія [2]. Енергетична стратегія – це інтегрована модель дій держави, що спрямована на досягнення цілей національної безпеки та задоволення енергетичних потреб суспільства за найменших сукупних витрат, при цьому економічно обґрунтовано. Таким чином, Енергетична стратегія України до 2030 року покликана визначити вектор розвитку галузей енергетики країни відповідно до цілей і завдань паливно-енергетичного комплексу до 2030 року.

Підтвердженням цьому також є активне проведення наукових та науково-практичних конференцій, форумів та симпозіумів протягом останніх 10-15 років. Прикладом можуть служити Британсько-український агробізнес форум (з питань біоенергетики), Міжнародна конференція «Енергія з біомаси», Міжнародний біоенергетичний Форум «Використання потенціалу відходів сільськогосподарського виробництва як джерела відновлюваної енергії в Україні» (за участю IFC) та ін.

З метою підвищення ефективності використання наукових, методичних та практичних розробок в енергетичному секторі за участю підприємств різних галузей, наукових та інших установ створюються спеціальні організації. Серед них можна виділити:

1. Науково-технічний центр (НТЦ) «Біомаса», створений у 1998 році. НТЦ «Біомаса» займається консультативною та інженерною роботою в області енергетичного використання біомаси (деревини, солом, гною, твердих побутових та інших органічних відходів), розробкою проектів спільного впровадження в рамках Кіотського

протоколу, енергоефективності, енергетичних аудитів, проектування енергетичних об'єктів. Багатий досвід компанії підтверджується реалізованими проектами [3].

2. Асоціація «Укрбіоенерго», створена у 2006 році. До складу «Укрбіоенерго» увійшли близько 30 виробників біоенергетичної сировини, технологічного устаткування, біопалива, а також представники науки. Основна мета діяльності асоціації – популяризація виробництва біопалива і захисту інтересів цих галузей [4].

Наведені дані свідчать, що розвиток менеджменту альтернативних палив є не тільки «модним» напрямом дослідження, а й визначає сучасний вектор розвитку паливно-енергетичного комплексу не тільки в Україні, а й у всьому світі.

Менеджмент альтернативних палив – це управління виробництвом та використанням альтернативних палив суб'єктами сільськогосподарського виробництва для максимізації прибутків (мінімізації витрат) та створення на цій основі конкурентних переваг продукції товаровиробників [5].

Менеджмент альтернативних палив досліджує [6]:

- тенденції та закономірності використання енергетичних ресурсів, у тому числі й альтернативних;
- управління енергозбереженням при виробництві аграрної продукції на основі енергозберігаючих технологій та машин і обладнання;
- управління використанням поновлюваних енергетичних ресурсів.

Частка біомаси в кінцевому енергоспоживанні України зараз становить 2,5%. В європейських країнах – набагато більше. Наприклад, у Фінляндії цей показник дорівнює 28,1%, Латвії – 27,6%, Швеції – 26,6% [7].

Скільки агровідходів можна використовувати для виробництва енергії? Є два крайніх підходу. Перший – ні грама залишків з поля забирати не можна. Відповідно до другого підходу, можна забирати до 100%. На нашу думку, істина десь посередині. Згідно з науковими дослідженнями, проведеними в ЄС, від 30 до 60% залишків можна забирати з поля для енергетичних потреб. Але в кожному конкретному місці може бути різна картина. Середні цифри, на які ми орієнтуємося для України: соломи можна брати на енергетику до 30%, і до 40% – інших агровідходів [8].

Відзначимо, що в практичній площині управлінням біоенергетичним потенціалом на підприємствах агропродовольчого комплексу займаються спеціально створені для цих цілей структурні

підрозділи.

В Україні є вдалі приклади успішної реалізації біогазових комплексів, що працюють на відходах сільського господарства та харчової промисловості. Серед них можна виділити проекти в наступних галузях:

1. цукровій промисловості – Ракитянський цукровий завод (ГК Сільгосппродукт); Глобинський цукровий завод (Астарта-Київ);
2. спиртовій промисловості – Тхорівський спиртовий завод;
3. харчовій промисловості – фабрика «Чіпси Люкс», яка входить до складу всесвітньо відомого виробника продуктів харчування «Монделіс» (раніше відомого, як «КрафтФудс»);
4. сільське господарство – ТОВ «Даноша», Орель Лідер (Миронівський Хлібопродукт), корпорація «Агро-Овен», компанія «Еліта», «Українська молочна компанія» тощо.

Таким чином, Україна має великий біоенергетичний потенціал, задіяти який можливо запустивши організаційно-економічний механізм підтримки реалізації проектів з відновлюваних джерел енергії як на державному, так і муніципальному рівнях.

Література:

1. Про альтернативні види палива: Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 12. – Ст. 94.
2. Енергетична стратегія України на період до 2030 р.: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 1071-р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13>
3. Научно-технический центр «Биомасса»: Официальный сайт компании. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biomass.kiev.ua/>
4. Создана ассоциация «Укрбиозэнерго». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elvisti.com/node/59502>
5. Альтернативные топливно-энергетические ресурсы: экономико-управленческие аспекты их использования в условиях инновационного развития общества: Монография / д.э.н, профессор В.В. Богатырева, д.э.н, профессор В.И. Гавриш, д.э.н, доцент В.С. Ниценко, д.э.н, профессор К.В. Павлов. – Новополюк: Полоц. гос. ун-т, 2017. – 324 с.
6. Менеджмент альтернативних палив: Навчальний посібник / [Г.Є. Мазнев, В.І. Гавриш, О.О. Красноруцький, В.С. Ніценко, С.О. Заїка]; за ред. проф. В.І. Гавриша і проф. Г.Є. Мазнева;

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка. – Харків: Вид-во «Міськдрук», 2016. – 188 с.

7. Бортник Н. Доходы из отходов / Н. Бортник. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://latifundist.com/spetsproekt/75-dohody-iz-othodov>
8. Гелетуха Г. Энергетическое поле: об аграрных перспективах биотоплива / Г. Гелетуха. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://latifundist.com/blog/read/1413-energeticheskoe-pole-ob-agrarnyh-perspektivah-biotopliva>